

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 - 34/ 15
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр. 18442 датум: 13.05.2015. г.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

МОНИТОРИНГ УСТАНОВА
У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ
ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ

МОНИТОРИНГ
ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети ПУ Крагујевац

Београд, април 2015. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА	ПУ Крагујевац
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Обављање послова Националног механизма за превенцију тортуре (НПМ) у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011)
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Редовна посета, у складу са Планом посета Националног механизма за превенцију тортуре за 2015. годину
ДАТУМ ПОСЕТЕ	20. – 21. април 2015. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена телефонским путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Вођа тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Чланови тима: Јелена Самарџић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Јелена Јелић <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Драган Божовић <i>Београдски центар за људска права</i>

ТОК ПОСЕТЕ

ФАЗА I: РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ ПУ

Посета тима Националног механизма за превенцију тортуре започета је разговором са руководством ПУ Крагујевац. Том приликом је указано на мандат НПМ, опште циљеве који се желе постићи, принципе поступања и представљен је план посете Полицијској управи. Представници Полицијске управе представили су Управу у општим цртама и указали на основне проблеме са којима се суочавају у раду.

ФАЗА II: ОБИЛАЗАК ПУ

Након уводног разговора са руководством Полицијске управе у Крагујевцу, извршен је обилазак просторија за полицијско задржавање, обављен је разговор поступању полиције према доведеним и задржаним лицима и извршен је увид у документацију према доведеним и задржаним лицима.

Првог дана, након посете седишта Полицијске управе, посећене су полицијске станице Топола и Аранђеловац, а наредног дана и станице Лапово, Баточина, Кнић и Рача.

ФАЗА III: РАЗГОВОР СА ЗАДРЖАНИМ ЛИЦИМА

У тренутку обављања посета ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу затечено је једно лице у ПС Аранђеловац, које је било задржано на основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима.

ФАЗА IV: РАЗГОВОР СА СЛУЖБЕНИМ ЛИЦИМА

У свим посећеним објектима обављени су разговори са затеченим полицијским службеницима, који су чланове тима НПМ информисали о начину рада, као и о проблемима са којима се суочавају у раду.

ФАЗА V: УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у документацију која се односи на поступање према лицима лишеним слободе и лицима према којима су употребљена средства принуде.

ФАЗА VI: ЗАВРШНИ РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ ПУ

На крају посете тим НПМ указао је на основне утиске о посети, пре свега о поштовању права лица лишених слободе, о елементима који могу довести до појаве тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања, као и односу запослених према тиму НПМ. Прибављена су и додатна објашњења о појединим релевантним околностима.

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у оквиру Полицијске управе остварили су сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ свим просторијама и инсталацијама, фотографисање просторија, пружили све тражене информације, омогућили несметан увид у тражену документацију.

ПРЕТХОДНИ УПИТНИК

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА		Крагујевац	
Адреса ПУ		Трг Слободе бр. 3.	
Тел. ПУ		034/502-147, 502-017	
Е-mail ПУ		насрукг@mur	
Начелник ПУ		Горан Живковић	
Полицијска испостава и станице у саставу ПУ		6 полицијских станица и 3 полицијске испоставе	
Да ли постоје просторије за полицијско задржавање, у ПУ, у којим ПС и број просторија		ПИ (2 просторије); ПС Лапово (1 просторија) ПС Баточина (1 просторија) ПС Аранђеловац (1 просторија)	
Број лица којима је одређено задржавање у ПУ у 2014. г.		Због кривичног дела	152
		Због прекршаја	220
		По ЗОБС-у	279
Број обављених лекарских прегледа задржаних лица у 2014. г.		507	
Исхрана лица у време задржавања		обезбеђена	
Број задржаних лица којима је решењем суда одређен притвор у 2014. г.		8	
Употреба средстава принуде од стране полицијских службеника ПУ у 2014.г.		Физичка снага	14
		Службена палица	0
		Средства за везивање	779
		Ватрено оружје	0
Притужбе лица лишених слободе на поступање полицијских службеника ПУ у 2014.г.		Број притужби	1
		Број основаних притужби	0
Дисциплински поступци за извршене повреде службене дужности полицијских службеника ПУ у 2014.г.		Број поступака	0
		Изречених мера за тешке повреде	0
		Изречених мера за лаке повреде	0
		Поступци у току - неокончани	0
НАПОМЕНЕ (нагласити битне проблеме са којима се суочава ПУ у раду, а који имају или могу имати за последицу повреду права грађана)		Непостојање просторија у свим ПС за задржавање због чега се лица возе у друге полицијске станице а потом преузимају из истих. Недовољан капацитет просторија за задржавање обзиром на величину ПУ.	
Место	Крагујевац	Потпис	Начелник Полицијске управе главни полицијски саветник Горан Живковић
Датум	28.04.2015.		

ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА ЛИЦИМА ЛИШЕНИМ СЛОБОДЕ

1.1. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ЗАДРЖАНИХ ЛИЦА

1.1.1. Обавештавање о правима задржаног лица

Према наводима полицијских службеника са којима је тим НПМ разговарао и према евиденцијама у које је извршио увид, задржана лица се о разлозима задржавања и својим правима по правилу усмено обавештавају најкасније у тренутку довођења у полицијску станицу, што се наводи у записнику о задржавању. У седишту ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу писано обавештење о правима се уручује само када се лице задржава по основу Закона о кривичном поступку⁴. Међутим, увидом у предмете уочено је да се само у ПС Кнић и ПС Лапово у предмете улаже други примерак писаног обавештења о правима, али по старом Законнику о кривичном поступку⁵. Такође, у појединим предметима у ПС Лапово уочено је да се и лицима задржаним на основу Закона о полицији⁶ уручује писано обавештење о правима по старом ЗКП.

Полицијски службеници навели су да од Министарства унутрашњих послова нису добили никакве обрасце која садрже права задржаних лица по Упутству о поступању са доведеним и задржаним лицима, а која би им се уручивала приликом задржавања лица на основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима⁷, Закона о полицији и Закона о прекршајима⁸.

УТВРЂЕНО

ПУ Крагујевац и полицијске станице у њеном саставу, задржаним лицима, која су задржана по основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима, Закона о полицији и Закона о прекршајима, не уручују писано обавештење о правима.

ПУ Крагујевац, ПС Аранђеловац, ПС Топола, ПС Баточина и ПС Рача у предмете лица задржаних на основу ЗКП не прилажу други примерак писаног обавештење о правима.

У ПС Кнић и ПС Лапово лицима задржаним на основу ЗКП уручују писано обавештење о правима по старом ЗКП. Такође, у појединим предметима у ПС Лапово уочено је да се и лицима задржаним на основу Закона о полицији уручује писано обавештење о правима по старом ЗКП.

РАЗЛОЗИ

Лице које се доводи, лишава слободе или задржава у складу са одредбама Закона из тачке 2. став 1. овог Упутства има право:

- 1) *да од стране овлашћених службених лица, пре почетка довођења, лишења слободе или задржавања буде поучено о својим правима, на матерњем језику или језику који разуме;*
- 2) *да буде обавештено о разлозима довођења, лишења слободе или задржавања;*
- 3) *да овлашћеним службеним лицима не даје изјаве о делу које му се стављају на терет;*
- 4) *да буде поучено, да све што изјави може бити употребљено против њега као доказ;*
- 5) *на браниоца по свом избору, да неометано контактира са браниоцем, да бранилац присуствује његовом саслушању;*
- 6) *да буде обавештено да ће се бранилац поставити по службеној дужности, уколико га само не изабере у складу са Законом из из тачке 2. став 1. овог Упутства;*

⁴ "Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014. У даљем тексту ЗКП.

⁵ Законик о кривичном поступку (Сл. лист СРЈ", бр. 70/2001 и 68/2002 и "Сл. гласник РС", бр. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 85/2005 - др. закон, 49/2007, 20/2009 - др. закон, 72/2009 и 76/2010). У даљем тексту стари ЗКП.

⁶ "Сл. гласник РС", бр. 101/2005, 63/2009 - одлука УС и 92/2011.

⁷ "Сл. гласник РС", бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 - одлука УС и 55/2014.

⁸ "Сл. гласник РС", бр. 65/2013.

- 7) да захтева да се о времену и месту довођења, лишења слободе или задржавања обавести лице по његовом избору, дипломатско-конзуларни представник чији је држављанин или представник одговарајуће међународне организације ако је избегло лице или лице без држављанства;
- 8) да захтева, да се без одлагања о лишењу слободе обавести лице или орган старатељства ако је потребно обезбедити заштиту или старање о детету или другим лицима о којима се стара задржано лице;
- 9) да неометано контактира са дипломатско-конзуларним представником своје државе, односно представником одговарајуће међународне организације или Заштитником грађана Републике Србије;
- 10) да захтева да га у свако доба и без одлагања прегледа лекар;
- 11) на исхрану и осмочасовни одмор;
- 12) да покрене поступак пред надлежним правосудним органима ради испитивања законитости довођења, лишења слободе или задржавања;
- 13) да захтева надокнаду штете због неоснованог довођења, лишења слободе или задржавања.

Поред права из става 1. ове тачке, малолетно лице које се доводи, лишава слободе или задржава у складу са одредбама Закона из из тачке 2. став 1. овог Упутства има право:

- 1) да буде обавештено да ће се о времену и месту довођења, лишења слободе или задржавања обавестити родитељи, усвојилац или старалац, дипломатско – конзуларни представник чији је држављанин, или одговарајућа међународна организација ако је избегло лице или лице без држављанства;
- 2) на браниоца по свом избору или браниоца по службеној дужности, који је стекао сертификат којим се гарантује да има посебна знања из области права детета и преступништва малолетника.

О правима из става 1. и 2. ове тачке, доведено, лишено слободе или задржано лице се обавештава уручивањем писменог Обавештења о његовим правима на матерњем језику или језику које разуме, које лице својеручно потписује.⁹

Окривљени има право да:

- 1) у најкраћем року, а увек пре првог саслушања, подробно и на језику који разуме буде обавештен о делу које му се ставља на терет, о природи и разлозима оптужбе, као и да све што изјави може да буде коришћено као доказ у поступку;
- 2) ништа не изјави, ускрати одговор на поједино питање, слободно изнесе своју одбрану, призна или не призна кривицу;
- 3) се брани сам или уз стручну помоћ браниоца у складу са одредбама овог законика;
- 4) његовом саслушању присуствује бранилац;
- 5) у најкраћем могућем року буде изведен пред суд и да му буде суђено непристрасно, правично и у разумном року;
- 6) непосредно пре првог саслушања прочита кривичну пријаву, записник о увиђају и налаз и мишљење вештака;
- 7) му се осигура довољно времена и могућности за припремање одбране;
- 8) разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ;
- 9) прикупља доказе за своју одбрану;
- 10) се изјасни о свим чињеницама и доказима који га терете и да износи чињенице и доказе у своју корист, да испитује сведоке оптужбе и захтева да се, под истим условима као сведоци оптужбе, у његовом присуству испитају сведоци одбране;
- 11) користи правна средства и правне лекове;
- 12) предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Орган поступка је дужан да пре првог саслушања окривљеног поучи о правима из става 1. тач. 2) до 4) и тачка 6) овог члана.¹⁰

Ухапшени, поред права из члана 68. став 1. тач. 2) до 4) и тачка 6) и став 2. овог законика, има право да:

- 1) одмах на језику који разуме буде обавештен о разлогу хапшења;

⁹ Тачка 4. Упутства о поступању према доведеним и задржаним лицима („Службени гласник РС”, бр. 101/05, 63/09 – УС и 92/11). У даљем тексту Упутство.

¹⁰ Члан 68. ЗКП.

- 2) пре него што буде саслушан, има са браниоцем поверљив разговор који се надзире само гледањем, а не и слушањем;
- 3) захтева да без одлагања о хапшењу буде обавештен неко од чланова његове породице или друго њему блиско лице, као и дипломатско-конзуларни представник државе чији је држављанин, односно представник овлашћене међународне организације јавноправног карактера, ако је у питању избеглица или лице без држављанства;
- 4) захтева да га без одлагања прегледа лекар кога слободно изабере, а ако он није доступан, лекар кога одреди јавни тужилац, односно суд.

Лице ухапшено без одлуке суда, односно лице ухапшено на основу одлуке суда које није саслушано, мора бити без одлагања, а најкасније у року од 48 часова, предато надлежном судији за претходни поступак или ако се то не догоди, пуштено на слободу.¹¹

Слаба је корист од права која имају особе лишене слободе уколико нису упознате са постојањем тих права. Дакле, неопходно је да особе одведене у полицијски притвор буду изричито упознате са својим правима, без одлагања и на језику који разумеју. Да би се обезбедило да ово буде и урађено, треба увести праксу да се лицима задржаним од стране полиције одмах по притварању да формулар у коме се наводе ова права. Уз то, од тих особа треба тражити да потпишу изјаву којом потврђују да су упозната са својим правима.¹²

ПРЕПОРУКА

У ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу уручиваће се писано обавештење о правима, како је одређено тачком 4. Упутства, лицима задржаним по основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима, Закона о полицији и Закона о прекршајима.

ПУ Крагујевац и полицијске станице у њеном саставу ће лицима задржаним по основу ЗКП уручивати два писана обавештења о правима. Једно писано обавештење ће садржати сва права одређена ЗКП, док ће друго садржати сва права предвиђена тачком 4. Упутства.

ПУ Крагујевац и полицијске станице у њеном саставу ће писана обавештења о правима сачињавати у два примерка, од којих ће један уручивати задржаном лицу, а други ставити у предмет о задржавању. Примерак писаног обавештења о правима, који остаје у предмету о задржавању, мора бити потписан од стране задржаног лица или ће на њему бити констатовано да је лице одбило да исти потпише.

1.1.2. Право на браниоца

Према речима саговорника НПМ, задржано лице се обавезно обавештава о томе да има право на браниоца. Када је потребно ангажовати браниоца по службеној дужности, позивају се адвокати са списка који је Полицијској управи доставила надлежна Адвокатска комора. Ови спискови се редовно ажурирају. Адвокати се одазивају на позиве.

1.1.3. Право на обавештавање блиског лица

Према наводима полицијских службеника, задржаним лицима се омогућава да о лишењу слободе обавесте члана породице или њима блиско лице. У записнику о задржавању бележи се да ли је лице искористило право да обавести блиско лице о свом задржавању, као и које лице је обавестило. Сарадња са надлежним центром за социјални рад према наводима полицијских службеника је задовољавајућа. Центар за социјални рад обавештава се уколико је лице задржано због насиља у породици, као и уколико се лице лишено слободе само стара о малолетном или другом лицу.

¹¹ Члан 69. ЗКП.

¹² Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 44.

1.1.4. Право на лекарски преглед

У ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу увек се пре почетка извршења мере задржавања обавља лекарски преглед лица, а лекар се позива и током задржавања уколико се задржано лице пожали на здравствено стање. У седишту ПУ позива се служба хитне медицинске помоћи, а у осталим ПС углавном долази дежурни лекар из дома здравља или се код истог лице одводи. Лекари углавном у свом извештају дају своје стручно мишљење о способности лица да буде задржано.

Уколико се приликом лекарског прегледа утврди да лице није способно за задржавање, задржавање се спроводи у здравственој установи под надзором полицијског службеника.

У ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу предмети о задржавању садрже извештаје лекара о лекарском прегледу задржаног лица. **Ови извештаји углавном садрже налазе и мишљење лекара о томе да ли постоје сметње да лице буде задржано и евентуално о повредама које има. Овакво поступање је пример добре праксе.**

Међутим, у појединим предметима пронађена је медицинска документација која садржи осетљиве медицинске податке о задржаним лицима.

УТВРЂЕНО

У ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу, у предметима о задржавању лица, пронађена је медицинска документација која садржи осетљиве медицинске податке о задржаним лицима.

РАЗЛОЗИ

Пацијент има право на поверљивост свих личних информација, које је саопштио надлежном здравственом раднику, односно здравственом сараднику, укључујући и оне које се односе на стање његовог здравља и потенцијалне дијагностичке и терапијске процедуре, као и право на заштиту своје приватности током спровођења дијагностичких испитивања и лечења у целини.

Забрањено је да надлежни здравствени радник, односно здравствени сарадник, саопшти другим лицима личне информације из става 1. овог члана.¹³

Подаци о здравственом стању, односно подаци из медицинске документације, спадају у податке о личности и представљају нарочито осетљиве податке о личности пацијента, у складу са законом.

Податке из става 1. овог члана, дужни су да чувају сви здравствени радници, односно здравствени сарадници, као и друга лица запослена у здравственим установама, приватној пракси, организационој јединици високошколске установе здравствене струке која обавља здравствену делатност, другом правном лицу које обавља одређене послове из здравствене делатности у складу са законом, организацији обавезног здравственог осигурања, као и правном лицу које обавља послове добровољног здравственог осигурања, код којих је пацијент здравствено осигуран, а којима су ти подаци доступни и потребни ради остваривања законом утврђених надлежности.¹⁴

Дужности чувања података из члана 21. став 1. овог закона, надлежни здравствени радници, односно здравствени сарадници, као и друга лица запослена код послодаваца из члана 21. став 2. овог закона, могу бити ослобођени само на основу писменог пристанка пацијента, односно његовог законског заступника, или на основу одлуке суда.

Ако је пацијент, односно законски заступник, писменом изјавом или овлашћењем овереним код надлежног органа, а које се чува у медицинској документацији, дао пристанак на саопштавање података о здравственом стању, надлежни здравствени радник може саопштити податке о здравственом стању пацијента.¹⁵

¹³ Закон о правима пацијената („Сл. гласник РС“, бр. 45/13), чл. 14. ст. 1. и 2.

¹⁴ Ibid, члан 21. став 1. и 2.

¹⁵ Ibid, члан 22. став 1. и 2.

Подаци који се односе на националну припадност, расу, пол, језик, вероисповест, припадност политичкој странци, синдикално чланство, **здравствено стање**, примање социјалне помоћи, жртву насиља, осуду за кривично дело и сексуални живот могу се обрађивати на основу слободно датог пристанка лица, осим када законом није дозвољена обрада ни уз пристанак.

Изузетно, подаци који се односе на припадност политичкој странци, здравствено стање и примање социјалне помоћи, могу се обрађивати без пристанка лица, само ако је то законом прописано.

У случају из ст. 1. и 2. овог члана, обрада мора бити посебно означена и заштићена мерама заштите.¹⁶

Европски комитет за спречавање мучења у својим извештајима о посети Азербејџану¹⁷ и Немачкој¹⁸ заузео је следеће ставове:

- код пружања здравствене заштите лицима која су лишена слободe од полиције тајност медицинских података мора бити стриктно чувана не прејудуцирајући право задржане особе да ће користити те медицинске податке
- медицински подаци (нпр. чињенице да је задржана особа оболела од заразне болести као што је туберкулоза, хепатитис или ХИВ) које лекар забележи у уобичајеним извештајима не треба да буду рутински доступни полицијским службеницима. По правилу, ове информације треба учинити доступне полицијским службеницима само када је то од значаја за конкретан случај.

ПРЕПОРУКА

ПУ Крагујевац и полицијске станице у њеном саставу неће у предмете о задржавању улагати медицинску документацију са осетљивим подацима о задржаном лицу.

Према речима саговорника НПМ, полицијски службеници у седишту ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу увек присуствују лекарском прегледу. Оваква пракса није у складу са стандардима, иако је Упутством о поступању према доведеним и задржаним лицима прописано да су полицијски службеници дужни да увек присуствују здравственом прегледу задржаних лица.

УТВРЂЕНО

Полицијски службеници у ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу увек присуствују лекарском прегледу задржаног лица. Такође, у предметима о задржаним лицима нема никакве службене белешке која указује на то да ли су лекарском прегледу присуствовали полицијски службеници или не.

РАЗЛОЗИ

Сви лекарски прегледи особа у полицијском притвору морају се обављати тако да припадници полиције не могу да чују и, осим уколико то лекар који врши преглед не затражи другачије у дотичном случају, изван видокруга тих полицајаца.¹⁹

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће изменити постојеће Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима и ускладити га са релевантним стандардима Савета Европе, тако што ће прописати да полицијски службеници не смеју присуствовати здравственим прегледима лица лишених слободe, изузев ако лекар који врши преглед то захтева.

¹⁶ Закон о заштити података о личности ("Сл. гласник РС", бр. 97/2008, 104/2009 - др. закон, 68/2012 - одлука УС и 107/2012), чл. 16. ст. 1, 2. и 3.

¹⁷ СРТ/Inf (2004) 36 § 36.

¹⁸ СРТ/Inf (2007) 18 § 29.

¹⁹ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 42. став 2.

Полицијски службеници ПУ Крагујевац и полицијских станица у њеном саставу неће присуствовати лекарском прегледу задржаних лица, осим ако то затражи лекар који врши преглед.

Полицијски службеници су дужни да лекара упозоре на све безбедносне аспекте који су релевантни за доношење одлуке од стране лекара о присуству немедицинског особља лекарском прегледу.

Уколико лекар затражи да присуствују, полицијски службеници ће то писано констатовати и биће присутни лекарском прегледу тако да не могу да чују разговор између лекара и задржаног лица.

1.1.5. Исхрана задржаних лица

ПУ Крагујевац и полицијске станице у њеном саставу омогућају исхрану задржаним лицима. Храна се обезбеђује преко ресторана са којима ПУ Крагујевац и станице у њеном саставу имају закључене уговоре.

1.2. ПРИМЕНА ПОЛИЦИЈСКИХ ОВЛАШЋЕЊА

1.2.1. Доношење решења о задржавању и вођење записника о задржавању

Према изјавама службених лица и увидом у предмете о задржавању по било ком од правних основа установљено је да се решење о задржавању доноси у законом прописаним роковима.

Према речима полицијских службеника ПУ Крагујевац и ПС Топола, ПС Аранђеловац, ПС Лапово, ПС Баточина и ПС Рача решење о задржавању уручује се задржаном лицу, односно дозвољава се да га држи код себе током задржавања. У ПС Кнић полицијски службеници су изјавили да решење о задржавању се даје на увид задржаном лицу али не и да га држи код себе током задржавања, како наводе „из разлога безбедности“. Током посете НПМ, у просторији за задржавање у ПС Аранђеловац налазило се лице које је задржано по основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима. Лице је навело да код себе нема никакву документацију, решење о задржавању, писмено обавештење о правима задржаног лица, као и да су полицијски службеници присуствовали његовом лекарском прегледу.

УТВРЂЕНО

У ПС Кнић и ПС Аранђеловац, задржаним лицима не дозвољава се да током задржавања код себе имају решење о задржавању, као ни осталу релевантну документацију (потврда о одузетим предметима, формулар о правима и сл.).

РАЗЛОЗИ

Задржавање се одређује решењем које мора бити донето и уручено лицу у року од шест часова од доношења у службене просторије. Задржано лице има, док траје задржавање, право на жалбу против решења о задржавању. О жалби надлежни суд мора да одлучи у року од 48 часова.²⁰

О задржавању, јавни тужилац или, по његовом одобрењу, полиција одмах, а најкасније у року од два часа од када је осумњиченом саопштено да је задржан, доноси и уручује решење. У решењу морају бити наведени дело за које се осумњичени терети, основи сумње, дан и час лишења слободе или одазивања позиву, као и време почетка задржавања.²¹

О правима, доведено, лице лишено слободе или задржано лице се обавештава уручивањем писменог обрасца Обавештења о његовим правима на матерњем језику или језику који разуме, које лице својеручно потписује.²²

²⁰ Члан 53. став 3. Закона о полицији ("Сл. гласник РС", бр. 101/2005, 63/2009 - одлука УС и 92/2011).

²¹ Члан 294. став 2. ЗКП.

²² Тачка 4. став 3. Упутства.

Потврда о привремено одузетим и враћеним предметима садржи: име и презиме задржаног лица, место и датум рођења, адресу, ЈМБГ задржаног лица; датум, час и минут привремено одузимања предмета; опис привремено одузетих предмета; име и презиме полицијског службеника који је привремено одузео предмете; датум, час и минут враћања предмета; име, презиме и својеручни потпис задржаног лица којим потврђује враћање предмета. Један примерак Потврде о привремено одузетим и враћеним предметима се предаје задржаном лицу. Ако лице одбије да прими привремено одузете предмете, полицијски службеник ће на Потврди о привремено одузетим и враћеним предметима, уместо потписа лица сачинити белешку, а са предметима ће се даље поступити у складу са одредбама Закона из тачке 2. овог Упутства.²³

О резултатима сваког прегледа, релевантним наводима особе лишене слободе и својим закључцима лекар би требало да сачини званичну белешку, која треба да буде доступна особи лишеној слободе и њеном адвокату.²⁴

ПРЕПОРУКА

ПС Кнић и ПС Аранђеловац ће задржаним лицима дозволити да током задржавања код себе имају решење о задржавању и осталу релевантну документацију (потврда о одузетим предметима, формулар о правима и сл.).

У ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу почетак задржавања се рачуна правилно. Наиме, моменат почетка задржавања рачуна се различито, у зависности по ком основу је лице задржано. У случају задржавања по основу ремећења или угрожавања јавног реда и мира (члан 53. Закона о полицији) почетак задржавања се рачуна од тренутка довођења у полицијску станицу. Уколико се лице задржава по основу одредаба Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима, време задржавања почиње да тече од момента искључења лица из саобраћаја. Када је реч о задржавању по Законнику о кривичном поступку, почетак задржавања се рачуна од тренутка хапшења. Када је у питању ситуација да се одређено лице позива у својству осумњиченог, као и када се лице позива да у својству грађанина да потребна обавештења, па му се током информативног разговора саопште права из члана 68, став 1. и 2. ЗКП, време задржавања не рачуна се од момента када је наведеним лицима саопштено да су задржана, већ од момента када су се одазвала позиву.

Записник о задржавању

У ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу записници о задржавању сачињавају се када се лице задржава по било ком пропису (ЗКП, Закон о полицији, Закон о прекршајима и Закон о безбедности саобраћаја на путевима). Увидом у предмете, НППМ је установио да су углавном записници о задржавању потписани од стране задржаног лица. У појединим предметима, у ПС Лапово и ПС Кнић, записници о задржавању нису потписани. Према наводима полицијских службеника, разлог из ког неки записници нису потписани је што су станице често „услужне“ једна другој, односно уколико станица нема просторију или је иста већ заузета, лице се одводи у другу станицу, тако да се догоди да се непотписан примерак записника враћа у станицу која је и донела решење о задржавању, а лице потписује примерак записника који остаје у станици у чијој је просторији и било на задржавању.

УТВРЂЕНО

У ПС Лапово и ПС Кнић уочено је да у неким предметима записници о задржавању нису потписани од стране задржаног лица, нити је унета констатација да је лице исти одбило да потпише.

²³ Ibid, тачка 23. став 4.

²⁴ Други општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (1992), параграф 38.

РАЗЛОЗИ

Службени записник потписује полицијски службеник који је лице задржао и задржано лице.²⁵

СРТ сматра да би се основне гаранције дате особама у полицијском притвору могле додатно оснажити (а рад полицијских службеника могуће и знатно олакшати) уколико би постојао јединствен и свеобухватан полицијски записник за сваку притворену особу, у којем би били евидентирани сви аспекти притвора и све радње предузете у вези притворених особа (време када су лишене слободе и разлози за то; када су им саопштена њихова права; знаци повреда, психичке болести, итд; када су члан породице/конзулат и адвокат били контактирани и када су их ови посетили; када им је била понуђена храна; када су били саслушани; када су били пребачени или ослобођени, итд.). За различите ставке (на пример, ствари у поседу дате особе, чињеници да су особи саопштена њена права и да се та особа на њих позива или да их се одриче), требало би добити потпис притвореника, односно, уколико је потребно, објаснити због чега тај потпис недостаје. Надаље, адвокату притвореника би требало омогућити увид у тај записник о притвору.²⁶

ПРЕПОРУКА

ПС Лапово и ПС Кнић ће сваком задржаном лицу дати на увид записник о задржавању, што ће бити потврђено потписом задржаног лица, а у случају да задржано лице одбије да потпише записник, на записнику ће се констатовати да је лице одбило да исти потпише.

1.2.2. Употреба средстава принуде

Према подацима из претходног упитника, који је попунила ПУ Крагујевац у току 2014. године средства принуде су употребљена 793 пута, и то употреба физичке снаге 14 пута и употреба средстава за везивање 779 пута. Према наводима полицијских службеника у ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу пракса је да се углавном везују сва лица која се доводе. То се може закључити и увидом у претходни упитник за 2014. годину који је ПУ Крагујевац попунила (средство за везивање је употребљено 779 пута, а укупно је задржано 651 лице).

Од децембра 2012. године, када је донето Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима, прописано је да полицијски службеници имају обавезу да приликом транспорта средствима за везивање вежу свако лице чије довођење врше (тачка 13, став 2 Упутства). Везивање несумњиво представља меру којом се ограничавају људска права. Према јасно установљеним принципима Европског суда за људска права, који су обавезујући за Србију, употреба средстава принуде против лица лишених слободе која није апсолутно неопходна нарушава људско достојанство и у начелу представља повреду права гарантованог у члану 3. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у овом члану прописана је забрана злостављања).²⁷ Наравно, очигледно је да није апсолутно неопходно везати сваку особу чије довођење полиција врши, тако да везивање особа које није нужно везати, а таквих сигурно има, представља повреду њихових права. Употреба средстава принуде мора бити разумна, неопходна и сразмерна опасности због које јој се прибегава. Полицијским службеницима би требало препустити да у свакој појединачној ситуацији, узимајући у обзир све објективне околности, процене да ли је неопходно применити средства принуде и у којој мери. При томе би полицијским службеницима требало бити дато упутство о томе које чињенице би требало да имају у виду када доносе одлуку о томе да ли је употреба средстава принуде неопходна (на пример, може им се

²⁵ Члан 30. став 4. Правилника о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006) и тачка 33. став 2. Упутства.

²⁶ Други Општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (92), параграф 40.

²⁷ Види, на пример, пресуду Европског суда за људска права у предмету *Берлински против Пољске* (представке број 27715/95 и 30209/96), параграф 59.

сугерисати да приликом доношења одлуке о употреби средстава за везивање узимају у обзир године, пол, раст, физичку снагу и физичко стање особе коју је потребно довести).

УТВРЂЕНО

Полицијски службеници у ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу углавном приликом транспорта лица које доводе примењују средства за везивање, чак и ако за то не постоје објективни разлози, тј. и онда када то није неопходно.

РАЗЛОЗИ

У погледу поступања према особи лишеној слободе, свако прибегавање физичкој принуди које није апсолутно неопходно услед њеног понашања нарушава људско достојанство и у начелу представља повреду права гарантованог у члану 3. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода.²⁸

Обављање полицијских послова заснива се на начелима професионализма, сарадње, законитости у раду и сразмерности у примени полицијских овлашћења, као и на принципу супсидијарности, односно рада са најмањим штетним последицама.²⁹

Примена полицијског овлашћења мора бити сразмерна потреби због које се предузима.³⁰

Овлашћено службено лице средства принуде употребиће само ако се на други начин не може извршити задатак и то суздржано и сразмерно опасности која прети законом заштићеном добру и вредности, односно тежини дела које се спречава или сузбија.³¹

Средства за везивање могу се употребити ради: 1) спречавања отпора лица или одбијања напада усмереног на овлашћено службено лице; 2) спречавања бекства лица; 3) онемогућавања самоповређивања или повређивања другог лица.

При употреби средстава за везивање примењују се ограничења из члана 89. став 3. овог закона.³²

Према лицима млађим од 14 година, очигледно болесним и изнемоглим лицима, тешким инвалидима и женама чија је трудноћа видљива, службена палица може се употребити само ако неко од тих лица ватреним оружјем, оруђем или другим опасним предметом угрожава живот лица.³³

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће изменити Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима тако што ће прописати да ће се средства за везивање користити само када је то заиста неопходно, а не приликом превоза, односно транспорта сваког лица чије се довођење врши, као што је сада одређено.

У ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу полицијски службеници неће сваки пут приликом транспорта лица које доводе примењивати средства за везивање, већ ће то чинити само након пажљивог сагледавања конкретних околности које упућују на неопходност везивања одређеног лица, и то у законом предвиђеним случајевима.

О употреби средстава принуде се сачињавају извештаји и воде посебне евиденције. Извештај подноси службеник који је средство принуде употребио и у њему, као што је прописано Правилником о техничким обележјима и начину употребе средстава принуде³⁴ (члан 24, став 2), по правилу наводи „датум и час употребе средстава принуде, врсту средстава принуде, према коме и зашто је употребио средство принуде, последице употребе, основ и начин употребе и друге чињенице и околности које су неопходне за

²⁸ Ibid.

²⁹ Закон о полицији ("Сл. гласник РС", бр. 101/2005, 63/2009 - одлука УС и 92/2011), чл. 11. ст. 2.

³⁰ Ibid. чл. 36. ст. 1.

³¹ Ibid. чл. 84. ст. 2.

³² Ibid. чл. 90. ст. 1. и 4.

³³ Ibid. чл. 89. ст. 3.

³⁴ „Сл. гласник РС“, бр. 19/2007, 112/2008 и 115/2014.

оцену оправданости и правилности употребе средстава принуде“. Ако је лице према коме су употребљена средства принуде прегледао лекар, извештај лекара на околности оправданости употребе средстава принуде се прилаже уз извештај полицијских службеника који су средства принуде употребили. Похвално је поступање полицијских службеника у седишту ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу, да лице над којим је употребљено средство принуде (осим везивања) увек прегледа лекар. Такође, уз извештаје полицијских службеника о примењеним средствима принуде прилажу се и изјаве сведока о конкретном догађају.

Према ономе што је тим НПМ могао видети током посете ПУ Крагујевац, извештаји и евиденције о употреби средстава принуде углавном се воде уредно. Оно што је НПМ приметио као мањкавост, увидом у ове извештаје, јесте да се у њима не налазе изјаве лица над којим су средства принуде употребљена.

Став НПМ је да би у будућем раду, полицијски службеници ПУ Крагујевац требало прибављати писане изјаве лица над којима су примењена средства принуде у вези са околностима употребе средстава принуде и настанка евентуалних повреда у циљу потпунијег увида у све околности случаја, како би се оцена о оправданости и правилности средстава принуде могла дати на што објективнији начин.

1.2.3. Преглед лица и привремено одузимање предмета

У седишту ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу запослени су полицијски службеници оба пола, тако да претресе увек врши полицијски службеник оног пола којег је лице које се претреса.

Када се од задржаних лица одузимају предмети, то се ради у складу са важећим прописима. У полицијској управи, али и полицијским станицама у њеном саставу, се свим задржаним лицима током боравка у просторијама за задржавање одузимају новац (папирни новац и кованице), мобилни телефони, упаљачи и остали предмети којим би могла повредити себе или другог, оштетити имовину, или их употребити за покушај бекства. Сви одузети предмети се пописују и сачињава се писана потврда о привремено одузетим предметима, чију аутентичност потписом потврђује лице од кога се одузимају. Приликом враћања предмета по престанку задржавања сачињава се потврда о враћеним предметима, која се такође потписује од стране лица које је било задржано.

1.3. ОБУКЕ И УСАВРШАВАЊА ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА

Полицијски службеници ПУ Крагујевац прошли су обуку о поступању према доведеним и задржаним лицима, као и обуку о пружању прве помоћи. У седишту ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу имају посебно обучене полицајце за рад са малолетницима. Обуку о поступању у случају пожара нису прошли.

Током посете полицијски службеници ПУ Крагујевац су навели да поступају према лицима са менталним сметњама, а да нису прошли било какву врсту обуке за поступање према овим лицима. **Имајући у виду да Закон о заштити лица са менталним сметњама прописује асистенцију полиције, као и довођење лица у здравствену установу ради прегледа (када постоји сумња да се ради о лицу са менталним сметњама), НПМ је става да је неопходно да се организују обуке за полицијске службенике свих ПУ у Републици Србији о поступању према лицима са менталним сметњама.** У прилог наведеном ставу је и Препорука Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања органима Србије да наставе рад на даљем развоју професионалног усавршавања полицијских службеника, са циљем да се за све ново запослене полицајце обезбеди одговарајућа почетна обука, а да се за већ запослене

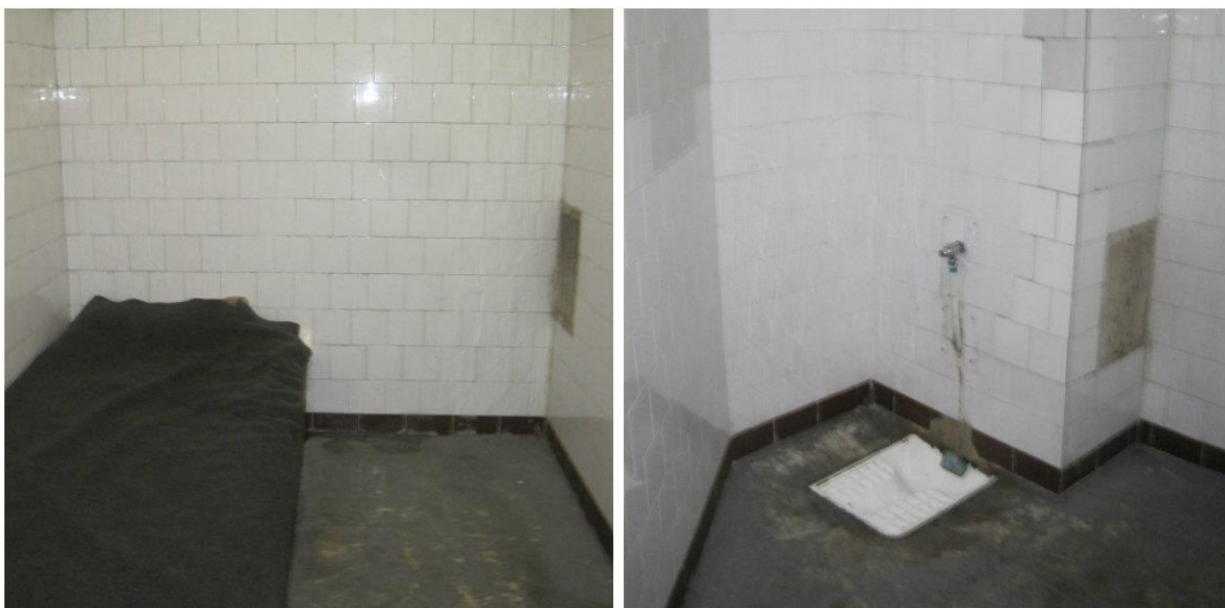
полицајце обезбеди систематска континуирана обука у области људских права, професионалне етике, вођења интервјуа, рад у високо ризичним ситуацијама, и сл.³⁵

1.4. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ ЗАДРЖАВАЊА

У ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу има укупно 6 просторија за задржавање лица по основу ЗКП, Закона о полицији, Закона о прекршајима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У ПУ КРАГУЈЕВАЦ

У седишту ПУ постоје две просторије за полицијско задржавање. Просторије су релативно близу дежурне службе. Обе просторије имају по један лежај, који чине дрвене клупе опремљене ћебадима и јастуцима, који делују чисто. Просторије су суве и окречене, а хигијена је задовољавајућа.

Вештачко осветљење, односно сијалица, налази се изнад врата, а јачина светлости је задовољавајућа. Просторије немају прозоре, али је вентилација добра. У просторијама постоји грејање.

Мокри чвор (чуचाвац са испирачем) налази се у просторијама, а испред просторија налази се лавабо са чесмом.

Просторије су покривене аудио/видео надзором, а то је и видно назначено изнад улазних врата и унутар просторија. Међутим, камере покривају и део око мокрог чвора, а надзор над задржаним лицем обавља се преко монитора који се налазе у просторијама дежурне службе.

УТВРЂЕНО

У просторијама за задржавање ПУ Крагујевац камере покривају и део просторија у ком се налазе тоалети, а то је јасно видљиво на мониторима који се налазе у дежурној служби.

РАЗЛОЗИ

³⁵

Извештај Влади Републике Србије о посети Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања, (СРТ) фебруар 2011. г, тачка 16.

Полицијски службеник у обављању својих послова служи заједници и штити сва лица од незаконитих деловања, обавезан је да увек поступа професионално, одговорно и хумано и да поштује људско достојанство, углед и част сваког лица и друга његова права и слободе.³⁶

У примени полицијских овлашћења овлашћено службено лице поступа хумано и поштује достојанство, углед и част сваког лица и друга основна права и слободе човека дајући предност правима угроженог у односу на иста права лица које та права угрожава и водећи рачуна о правима трећих лица.³⁷

ПРЕПОРУКА

ПУ Крагујевац ће предузети потребне мере како би се унапредио систем видео надзора у просторијама за задржавање и обезбедила приватност задржаних лица, тако што простор око тоалета неће бити јасно видљив (нпр. тако што ће се замутити тај део слике).

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС АРАНЂЕЛОВАЦ

ПС Аранђеловац има једну просторију за задржавање, која се налази у приземљу полицијске станице, у близини дежурне службе.

Просторија је скоро адаптирана у складу са важећим стандардима, али унутар просторије не постоји обавештење да је просторија под видео надзором.

УТВРЂЕНО

Унутар просторије за задржавање у ПС Аранђеловац не постоји обавештење да је просторија под видео надзором.

РАЗЛОЗИ

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.³⁸

СРТ делегације су у више наврата утврдиле да се полицијске ћелије налазе предалеко од канцеларија или радних места где се припадници полиције уобичајно налазе и да нису опремљене

³⁶ Закон о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 101/05 и 63/09 - одлука УС), чл. 13. ст. 2.

³⁷ Ibid, чл. 35. ст. 2.

³⁸ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 34, ст. 2.

никаквим средствима (нпр. систем позивања) који би омогућавао притвореним особама да привуку пажњу полицајца. Под таквим условима постоји велики ризик од различитих инцидента (насилје међу притвореницима; покушаји самоубиства; пожари итд) на које се не би правовремено одговорило.³⁹

ПРЕПОРУКА

ПС Аранђеловац ће унутар просторије за задржавање поставити обавештење о видео надзору.

У току разговора са полицијским службеницима истакнут је проблем повећаног броја лица који се задржава по основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима, с једне стране и малог броја просторија за задржавање, с друге стране. Наиме, како две просторије постоје једино у ПУ Крагујевац, а ПС Топола, ПС Рача и ПС Кнић немају просторије за задржавање или су оне нефункционалне, лица која се задржавају на територији ПУ Крагујевац се одводе у ону станицу која има слободну просторију. У складу са тим постоји потреба за повећањем броја просторија за задржавање. Према речима полицијских службеника ПС Аранђеловац, у овој полицијској станици могла би се обезбедити још једна просторија за задржавање чиме би посао полицијских службеника био олакшан.

УТВРЂЕНО

У ПС Аранђеловац не постоји још једна просторија за задржавање.

РАЗЛОЗИ

Министарство ради стварања услова за рад полиције:

- 2) припрема годишње финансијске планове потреба полиције, надзире њихово извршавање и контролише финансијско пословање полиције;
- 3) организује и врши интерну контролу начина коришћења буџетских средстава и управљања државном имовином, у складу са законом;
- 4) извршава задатке из оквира инвестиционе делатности и инвестиционог одржавања средстава која употребљава полиција и сачињава планове набавки;
- 7) усмерава и надзире обављање послова полиције;
- 8) утврђује стандарде за опрему и материјалнотехничка средства;
- 9) утврђује потребе и набавља техничка средства;
- 12) обавља утврђене послове који се односе на безбедносно-полицијску и наставно-научну активност;
- 14) обезбеђује услове за превенцију мучења, нечовечних или понижавајућих поступака и контролу односа према лицима лишеним слободе;
- 15) обезбеђује сарадњу са органима и телима који су законом овлашћени за спољашњу контролу полиције;
- 16а) обезбеђује смештај и исхрану;
- 17) извршава друге задатке, у складу са законом.⁴⁰

Обављање полицијских послова заснива се на начелима професионализма, сарадње, законитости у раду и сразмерности у примени полицијских овлашћења, као и на принципу супсидијарности, односно рада са најмањим штетним последицама.⁴¹

Просторије за полицијско задржавање морају бити довољно простране. Морају имати најмање 6 квадратних метара ако су намењене за смештај једног лица, односно најмање 4 квадратна метра по особи ако су намењене за смештај више лица.⁴²

³⁹ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 48. став 2.

⁴⁰ Закон о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 101/05 и 63/09 - одлука УС), члан 7. став 1.

⁴¹ Ibid, члан 11. став 2.

⁴² Извештај Влади Републике Србије о посети Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања, (СРТ) фебруар 2011. г, тачка 31.

Просторије морају бити суве и проветрене, мора да постоји доток свежег ваздуха, као и да су осветљене како природним, тако и вештачким светлом, загрејане у складу са климатским приликама, опремљене креветом, душеком и довољним бројем ћебади, са санитарним уређајима, са дугметом електричног звона за позивање дежурног полицијског службеника, са простором за време на свежем ваздуху, са контролом путем видео-надзора и без елемената који у редовном току ствари могу послужити за самоповређивање задржаног лица.⁴³

СРТ делегације су у више наврата утврдиле да се полицијске ћелије налазе предалеко од канцеларија или радних места где се припадници полиције уобичајно налазе и да нису опремљене никаквим средствима (нпр. систем позивања) који би омогућавао притвореним особама да привуку пажњу полицајца. Под таквим условима постоји велики ризик од различитих инцидентата (насилје међу притвореницима; покушаји самоубиства; пожари итд) на које се не би правовремено одговорило.⁴⁴

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.⁴⁵

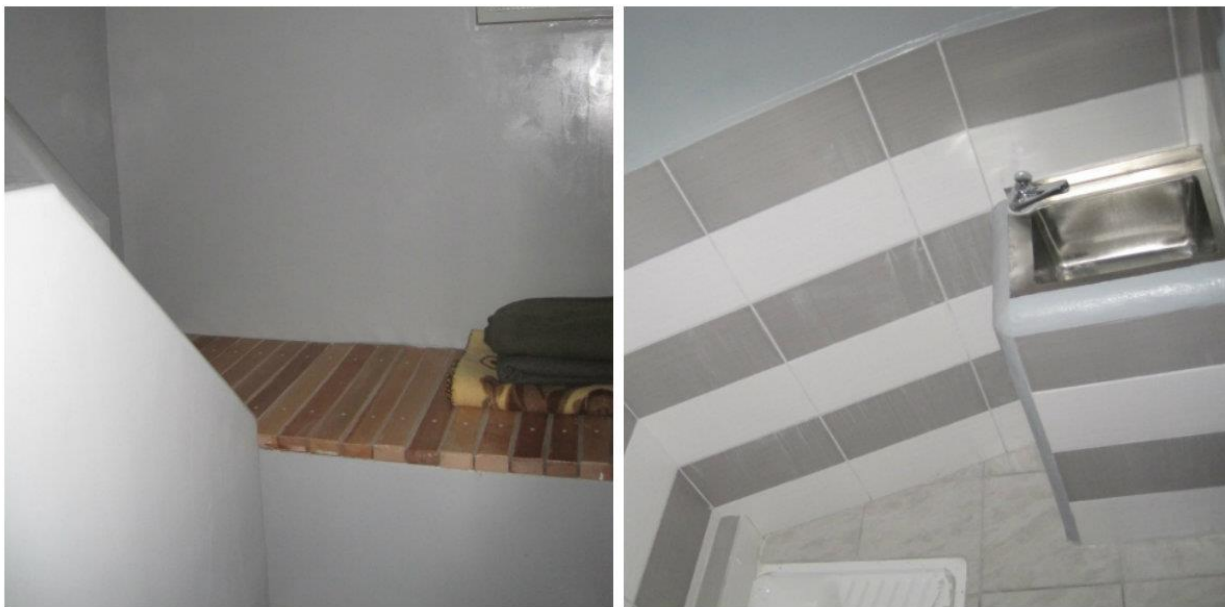
У просторијама треба да је обезбеђено коришћење текуће воде за пиће или да се задржаним лицима омогући довољна количина воде за пиће у оригиналној пластичној амбалажи.⁴⁶

ПРЕПОРУКА

ПУ Крагујевац ће предузети мере и активности у циљу обезбеђења још једне просторије за задржавање у ПС Аранђеловац.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС ЛАПОВО

ПС Лапово има једну просторију за задржавање која се налази поред дежурне службе.

Просторија је скоро адаптирана и у њој су добри материјални услови. Међутим, унутар просторије не постоји обавештење да је просторија под видео надзором и камера покрива и део око мокрог чвора. Надзор над задржаним лицем обавља се преко монитора који се налазе у просторијама дежурне службе.

⁴³ Заштитник грађана, Препорука 12 – 2619/10; у том смислу и СРТ, Извештај за Србију (2007), параграф.36.

⁴⁴ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 48. став 2.

⁴⁵ Правилник о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 54/2006), чл. 34, ст. 2.

⁴⁶ Извештај Националног механизма за превенцију тортуре о посети ПУ Јагодина од 12. марта 2012. године.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање ПС Лапово камера покрива и део просторије у ком се налази тоалет, а то је јасно видљиво на монитору који се налазе у дежурној служби.

Унутар просторије за задржавање у ПС Лапово не постоји обавештење да је просторија под видео надзором.

РАЗЛОЗИ

Полицијски службеник у обављању својих послова служи заједници и штити сва лица од незаконитих деловања, обавезан је да увек поступа професионално, одговорно и хумано и да поштује људско достојанство, углед и част сваког лица и друга његова права и слободе.⁴⁷

У примени полицијских овлашћења овлашћено службено лице поступа хумано и поштује достојанство, углед и част сваког лица и друга основна права и слободе човека дајући предност правима угроженог у односу на иста права лица које та права угрожава и водећи рачуна о правима трећих лица.⁴⁸

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.⁴⁹

СРТ делегације су у више наврата утврдиле да се полицијске ћелије налазе предалеко од канцеларија или радних места где се припадници полиције уобичајно налазе и да нису опремљене никаквим средствима (нпр. систем позивања) који би омогућавао притвореним особама да привуку пажњу полицајца. Под таквим условима постоји велики ризик од различитих инцидентата (насиље међу притвореницима; покушаји самоубиства; пожари итд) на које се не би правовремено одговорило.⁵⁰

ПРЕПОРУКА

ПС Лапово ће предузети потребне мере како би се унапредио систем видео надзора у просторији за задржавање и обезбедила приватност задржаних лица, тако што простор око тоалета неће бити јасно видљив (нпр. тако што ће се замутити тај део слике).

ПС Лапово ће унутар просторије за задржавање поставити обавештење о видео надзору.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ ПС БАТОЧИНА

У ПС Баточина просторија за задржавање не испуњава важеће стандарде. Наиме, у њој не постоји адекватан доток свежег ваздуха, природно и вештачко светло су на незадовољавајућем нивоу, нема видео надзор, нити аларм/дугме за позивање страже. Такође, у просторији не постоји мокри чвор, већ се задржано лице одводи до тоалета који није у непосредној близини просторије за задржавање (види слику). Тоалет се налази на крају ходника, што представља додатни безбедносни проблем када се у ходнику налазе и грађани, а лице је потребно спровести до тоалета.

⁴⁷ Закон о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 101/05 и 63/09 - одлука УС), чл. 13. ст. 2.

⁴⁸ Ibid, чл. 35. ст. 2.

⁴⁹ Правилник о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006), чл. 34. ст. 2.

⁵⁰ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 48. став 2.

УТВРЂЕНО

Услови у просторији за задржавање у ПС Баточина нису у складу са важећим стандардима.

РАЗЛОЗИ

Просторије за полицијско задржавање морају бити довољно простране. Морају имати најмање 6 квадратних метара ако су намењене за смештај једног лица, односно најмање 4 квадратна метра по особи ако су намењене за смештај више лица.⁵¹

Просторије морају бити суве и проветрене, мора да постоји доток свежег ваздуха, као и да су осветљене како природним, тако и вештачким светлом, загрејане у складу са климатским приликама, опремљене креветом, душеком и довољним бројем ћебади, са санитарним уређајима, са дугметом електричног звона за позивање дежурног полицијског службеника, са простором за време на свежем ваздуху, са контролом путем видео-надзора и без елемената који у редовном току ствари могу послужити за самоповређивање задржаног лица.⁵²

СРТ делегације су у више наврата утврдиле да се полицијске ћелије налазе предалеко од канцеларија или радних места где се припадници полиције уобичајно налазе и да нису опремљене никаквим средствима (нпр. систем позивања) који би омогућавао притвореним особама да привуку пажњу полицајца. Под таквим условима постоји велики ризик од различитих инцидената (насиље међу притвореницима; покушаји самоубиства; пожари итд) на које се не би правовремено одговорило.⁵³

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.⁵⁴

У просторијама треба да је обезбеђено коришћење текуће воде за пиће или да се задржаним лицима омогући довољна количина воде за пиће у оригиналној пластичној амбалажи.⁵⁵

⁵¹ Извештај Влади Републике Србије о посети Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања, (СРТ) фебруар 2011. г, тачка 31.

⁵² Заштитник грађана, Препорука 12 - 2619/10; у том смислу и СРТ, Извештај за Србију (2007), параграф. 36.

⁵³ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 48. став 2.

⁵⁴ Правилник о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 54/2006), чл. 34, ст. 2.

⁵⁵ Извештај Националног механизма за превенцију тортуре о посети ПУ Јагодина од 12. марта 2012. године.

ПРЕПОРУКА

ПС Баточина ће предузети одговарајуће мере и активности како би се просторија за задржавање реновирала и адаптирала према важећим стандардима.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ ПС РАЧА

У ПС Рача постоји једна просторија за полицијско задржавање, али се због неусловности не користи у последњих шест, седам година, а задржана лица спроводе се на задржавање у седиште ПУ Крагујевац. Полицијски службеници ПС Рача истакли су да су од МУП-а тражили средстава за адаптацију просторије, као и да су представници Министарства пре две године долазили у посету ПС Рача ради провере услова смештаја и премера просторије како би се извршила потребна адаптација, али да до данас ништа није урађено по питању реновирања ове просторије. Полицијски службеници су навели да би се реновирањем просторије уштедело на путним трошковима потребним за превоз задржаних лица до просторија за задржавање у седишту ПУ Крагујевац, допринело смањењу безбедносног ризика како за задржана лица тако и за полицијске службенике. Такође, ПС Рача нема довољно патролних возила што такође отежава превоз задржаних лица до Крагујевца.

УТВРЂЕНО

У ПС Рача просторија за задржавање се не користи, јер је неусловна, а задржана лица се спроводе на задржавање у седиште ПУ Крагујевац.

РАЗЛОЗИ

Министарство ради стварања услова за рад полиције:

- 2) *припрема годишње финансијске планове потреба полиције, надзире њихово извршавање и контролише финансијско пословање полиције;*
- 1) *организује и врши интерну контролу начина коришћења буџетских средстава и управљања државном имовином, у складу са законом;*
- 2) *извршава задатке из оквира инвестиционе делатности и инвестиционог одржавања средстава која употребљава полиција и сачињава планове набавки;*
- 7) *умерава и надзире обављање послова полиције;*
- 8) *утврђује стандарде за опрему и материјалнотехничка средства;*
- 9) *утврђује потребе и набавља техничка средства;*
- 12) *обавља утврђене послове који се односе на безбедносно-полицијску и наставно-научну активност;*
- 14) *обезбеђује услове за превенцију мучења, нечовечних или понижавајућих поступака и контролу односа према лицима лишеним слободе;*
- 15) *обезбеђује сарадњу са органима и телима који су законом овлашћени за спољашњу контролу полиције;*
- 16а) *обезбеђује смештај и исхрану;*
- 17) *извршава друге задатке, у складу са законом.⁵⁶*

Обављање полицијских послова заснива се на начелима професионализма, сарадње, законитости у раду и сразмерности у примени полицијских овлашћења, као и на принципу супсидијарности, односно рада са најмањим штетним последицама.⁵⁷

Просторије за полицијско задржавање морају бити довољно простране. Морају имати најмање 6 квадратних метара ако су намењене за смештај једног лица, односно најмање 4 квадратна метра по особи ако су намењене за смештај више лица.⁵⁸

Просторије морају бити суве и проветрене, мора да постоји доток свежег ваздуха, као и да су осветљене како природним, тако и вештачким светлом, загрејане у складу са климатским приликама, опремљене креветом, душеком и довољним бројем ћебади, са санитарним уређајима,

⁵⁶ Закон о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 101/05 и 63/09 - одлука УС), члан 7. став 1.

⁵⁷ Ibid, члан 11. став 2.

⁵⁸ Извештај Влади Републике Србије о посети Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања, (СРТ) фебруар 2011. г, тачка 31.

са дугметом електричног звона за позивање дежурног полицијског службеника, са простором за време на свежем ваздуху, са контролом путем видео-надзора и без елемената који у редовном току ствари могу послужити за самоповређивање задржаног лица.⁵⁹

СРТ делегације су у више наврата утврдиле да се полицијске ћелије налазе предалеко од канцеларија или радних места где се припадници полиције уобичајно налазе и да нису опремљене никаквим средствима (нпр. систем позивања) који би омогућавао притвореним особама да привуку пажњу полицајца. Под таквим условима постоји велики ризик од различитих инцидентата (насилје међу притвореницима; покушаји самоубиства; пожари итд) на које се не би правовремено одговорило.⁶⁰

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.⁶¹

У просторијама треба да је обезбеђено коришћење текуће воде за пиће или да се задржаним лицима омогући довољна количина воде за пиће у оригиналној пластичној амбалажи.⁶²

ПРЕПОРУКА

ПУ Крагујевац ће предузети мере и активности у циљу обезбеђења још једне просторије за задржавање у ПС Рача.

1.5. ЗАЈЕДНИЧКЕ ПРЕПОРУКЕ

У ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу не постоје кутије са прибором за прву помоћ.

УТВРЂЕНО

У ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу не постоје кутије са прибором за прву помоћ.

РАЗЛОЗИ

Свака установа дужна је да обезбеди пружање прве помоћи, као и да оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи.⁶³

Полицијски службеник ће без одлагања пружити прву помоћ или обезбедити пружање лекарске помоћи видно повређеном лицу према коме су употребљена средства принуде. Помоћ ће се пружити, односно обезбедити и на захтев лица које је претходно помоћ одбило. Пружање лекарске помоћи понудиће и лицу на коме нема видљивих повреда.⁶⁴

ПРЕПОРУКА

ПУ Крагујевац ће обезбедити кутије са прибором за прву помоћ у седишту Управе, као и у полицијским станицама у њеном саставу.

У ПУ Крагујевац и полицијским станицама у њеном саставу постоје противпожарни апарати, али на зидовима нису истакнути план евакуације и упутство за поступање у

⁵⁹ Заштитник грађана, Препорука 12 – 2619/10; у том смислу и СРТ, Извештај за Србију (2007), параграф.36.

⁶⁰ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 48. став 2.

⁶¹ Правилник о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 54/2006), чл. 34, ст. 2.

⁶² Извештај Националног механизма за превенцију тортуре о посети ПУ Јагодина од 12. марта 2012. године.

⁶³ Закон о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС“, бр. 101/2005), члан 15. став 1. тачка 9.

⁶⁴ Правилник о техничким обележјима и начину употребе средстава принуде („Сл. гласник РС“, бр. 19/2007, 112/2008 и 115/2014), члан 3.

случају пожара. Такође, полицијски службеници нису прошли обуку о поступању у случају пожара.

УТВРЂЕНО

ПУ Крагујевац и полицијске станице у њеном саставу нису обезбеђене комплетним системом противпожарне заштите, а полицијски службеници нису прошли обуку о поступању у случају пожара.

РАЗЛОЗИ

Полицијски службеници одговорни су за безбедност задржаног лица од његовог смештања у простор за задржавање до његовог отпуштања.⁶⁵

План евакуације и упутства за поступање у случају пожара морају бити истакнути на видљивом месту.⁶⁶

Основна обука из области заштите од пожара организује се за све запослене.⁶⁷

ПРЕПОРУКА

ПУ Крагујевац ће унапредити систем противпожарене заштите тако што ће на одговарајућим видљивим местима у згради Управе и полицијским станицама у њеном саставу поставити план евакуације и упутство за поступање у случају пожара, а све у циљу заштите физичког интегритета задржаних лица.

ПУ Крагујевац и полицијске станице у њеном саставу ће организовати и спровести одговарајућу обуку полицијских службеника из области заштите од пожара.

⁶⁵ Правилник о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006), члан 34. став 1.

⁶⁶ Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/2009 и 20/2015), члан 28. став 3.

⁶⁷ Ibid, члан 53. став 1.